

Eurojust och det europeiska rättsliga nätverket

Justitiedepartementet

2007-12-04

Dokumentbeteckning

KOM (2007) 644 slutlig

Meddelande från kommissionen till rådet och Europaparlamentet om Eurojusts och det europeiska rättsliga nätverkets roll i bekämpningen av organiserad brottslighet och terrorism i EU

Sammanfattning

EU:s åklagarsamarbete, Eurojust, inrättades 2002. I Haagprogrammet uppmanade Europeiska rådet kommissionen att överväga en eventuell vidareutveckling av Eurojust. I rådets slutsatser från juni 2007 uppmanades kommissionen att lägga fram ett meddelande om framtiden för Eurojust och det europeiska rättsliga nätverket.

Kommissionen redovisar i sitt meddelande läget vad gäller införlivandet av Eurojustbeslutet samt lämnar förslag till möjliga förbättringar av Eurojustsamarbetet på kort och lång sikt. Kommissionen föreslår bl.a. att de nationella medlemmarnas och kollegiets befogenheter bör utökas. Kommissionen lämnar även förslag vad gäller det europeiska rättsliga nätverket. Kommissionen ser här möjligheter till förbättringar genom att nätverkets kontaktpunkter även ges ställning som kontaktpersoner i hemstaten för den nationella medlemmen i Eurojust. Syftet med förslagen är att stärka Eurojusts ställning och förbättra möjligheterna till samarbete med andra parter.

Eurojust, som tillkommit på initiativ av bl.a. Sverige, är en väl fungerande myndighet som har en mycket viktig roll i bekämpningen av grov och ofta organiserad internationell brottslighet. Men det finns utrymme för att ytterligare effektivisera Eurojust. Sverige ser positivt på kommissionens meddelande och anser att det är ett välkommet och värdefullt bidrag till en fortsatt diskussion.

1.1 Innehåll

EU:s åklagarsamarbete, Eurojust, inrättades 2002. Myndighetens huvuduppgift är att främja och förbättra samarbete och samordning mellan medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheter vid bekämpandet av grov gränsöverskridande brottslighet. Eurojust har sedan starten utvecklats positivt och antalet registrerade ärenden ökar årligen. År 2006 registrerades 771 operativa ärenden, vilket är en ökning med 31 procent jämfört med år 2005. År 2007 kommer sannolikt över 1 000 ärenden att registreras.

I Haagprogrammet uppmanade Europeiska rådet kommissionen att överväga en eventuell vidareutveckling av Eurojust. I rådets slutsatser från juni 2007 uppmanades kommissionen att lägga fram ett meddelande om framtiden för Eurojust och det europeiska rättsliga nätverket.

Kommissionen lade fram sitt meddelande den 23 oktober 2007 (KOM (2007) 644 slutlig). Meddelandet innehåller dels en redovisning av medlemsstaternas införlivande av Eurojustbeslutet, dels förslag till förbättringar och en vidareutveckling av Eurojust. Kommissionen anser att Eurojust bör vidareutvecklas bl.a. genom att de nationella medlemmarnas befogenheter preciseras och stärks och kollegiets befogenheter vidgas, vilket föranleder en ändring av Eurojustbeslutet. Enligt kommissionen försvåras ett förstärkt samarbete i dag av att de nationella medlemmarna har olika befogenheter. De åtgärder som kommissionen föreslår syftar till att ge Eurojust bättre förutsättningar att stärka organisationens ställning som en viktig aktör i kampen mot organiserad brottslighet och terrorism i Europa samt bygga ut samarbetet med andra parter.

Redovisning av införlivandet av Eurojustbeslutet

Kommissionen uppger att en genomgång av medlemsstaternas införlivande av Eurojustbeslutet visar på skillnader mellan staterna när det gäller i vilka delar och hur man har implementerat beslutet. Av genomgången framgår att de nationella medlemmarna sällan har befogenheter gentemot myndigheterna i hemlandet. Det är t.ex. bara ett fåtal medlemsstater som tillåter att deras nationella medlem får begära att det ska inledas en utredning. Vidare får de flesta medlemmar föreslå att det inrättas en gemensam utredningsgrupp, men bara ett fåtal får föra förhandling om det och än färre får beordra det. Av redovisningen framgår också att fler än hälften av de nationella medlemmarna har kvar sina rättsliga befogenheter i hemlandet, men att dessa befogenheter utnyttjas i mycket begränsad utsträckning. Skälet därför uppges vara att internationell ömsesidig rättslig hjälp i brottmål har sina speciella särdrag och dessutom att de nationella medlemmarna inte befinner sig i hemlandet så mycket som skulle krävas. Medlemsstaternas informationsutbyte med de nationella medlemmarna är enligt kommissionen också ett område som skulle kunna utvecklas ytterligare och där inte alla medlemsstater fullt ut fullgör sina skyldigheter.

Kommissionen lämnar förslag på hur de nationella medlemmarnas befogenheter skulle kunna utökas och mandatperioderna harmoniseras.

När det gäller mandatperioderna föreslår kommissionen att dessa bör fastställas till minst tre år. Det föreslås också att den nationella medlemmen ska knytas till Eurojust på stadigvarande basis och biträdas av minst en person så att det alltid finns någon som fullt ut kan delta i kollegiets arbete.

Beträffande de nationella medlemmarnas befogenheter anser kommissionen att det är nödvändigt att fastställa en gemensam miniminivå. Kommissionen framhåller att det inte är de nationella medlemmarnas roll att träda istället för de enheter inom ministerier eller rättsväsendet som dagligen handlägger framställningar från andra länder om ömsesidig rättslig hjälp i brottsmål. Deras uppgift är däremot att gripa in på det operationella, juridiska eller tekniska planet och ställa sin praktiska erfarenhet till förfogande för att effektivisera den ömsesidiga hjälpen eller andra samarbetsformer.

Kommissionen anser att det därför bl.a. bör övervägas om den nationella medlemmen, tillsammans med den nationella rättsliga myndigheten, bör få befogenheter att vid behov eller i brådskande fall kunna ta emot och överlämna framställningar från nationella domstolar och se till att en sådan framställan genomförs. Vidare föreslås att den nationella medlemmen vid problem med genomförandet bör kunna ge in en tilläggsframställan via den berörda nationella medlemmen till den berörda rättsliga myndigheten och föreslå kompletterande utredningar eller efterforskningar. Dessutom föreslås att den nationella medlemmen bör kunna föreslå att den berörda åklagaren eller domaren vidtar särskilda undersökningsåtgärder beträffande specificerade gärningar.

Kommissionen uppger att den på längre sikt kommer att överväga hur man inom ramen för en ny rättslig grund kan ge de nationella medlemmarna större befogenheter och särskilt ge dem en ökad roll när det gäller att

- inleda brottmålsförfaranden, särskilt mot överträdelse som skadar EU:s ekonomiska intressen,
- inrätta och delta i gemensamma utredningsgrupper samt
- vidta specifika undersökningsåtgärder.

Förslag om kollegiets befogenheter på längre sikt

Kommissionen uppger att även kollegiet bör få större befogenheter och att den på längre sikt, inom ramen för en ny rättslig grund, avser att överväga om kollegiet ska kunna

- avgöra kompetenskonflikter mellan medlemsstaterna och konflikter om tillämpningen av instrumenten för ömsesidigt erkännande,
- inleda undersökningar i en medlemsstat och föreslå att åtal väcks på dess territorium samt involveras i specifika undersökningsåtgärder samt
- inleda brottsundersökningar på europeisk nivå, särskilt om sakförhållandena i samband med överträdelser som skadar unionens ekonomiska intressen.

Eurojust och övriga aktörer inom det straffrättsliga samarbetet

Kommissionen lämnar också förslag vad gäller det europeiska rättsliga nätverket. Kommissionen ser här möjligheter till förbättringar genom att nätverkets nationella kontaktpunkter även ges ställning som nationella kontaktpersoner för den nationella medlemmen i Eurojust. Kontaktpersonen – som ska ha sin arbetsplats i hemstaten – ska betraktas som medlem av den nationella medlemmens team. Den nationella kontaktpersonen föreslås få till uppgift att systematiskt till den nationella medlemmen i Eurojust vidarebefordra information om sådana ärenden som gäller flera länder som han eller hon får kännedom om och om komplexa bilaterala ärenden som kontaktpunkterna inte kunnat avgöra snabbt och korrekt. Som medlem av den nationella medlemmens team föreslås den nationella kontaktpersonen också få till uppgift att snarast skicka vidare information om alla ärenden som faller inom Eurojusts behörighet till den nationella medlemmen.

Kommissionen uppger vidare att det skulle vara lämpligt att låta Eurojust, utöver det europeiska rättsliga nätverkets sekretariat, också hysa sekretariaten för andra rättsliga operativa nätverk, t.ex. nätet av kontaktpersoner för frågor som rör terrorism, CARIN-nätet och det europeiska nätverket av kontaktpunkter med avseende på personer som har gjort sig skyldiga till folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser.

Kommissionen uppger slutligen att Eurojusts samarbete med Europol bör stärkas och informationsutbytet förbättras. Dessutom bör samarbetet med Olaf och Fontex förstärkas.

1.2 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Inrättandet av Eurojust föranledde inte någon annan lagstiftning i Sverige än att ett tillägg gjordes i bilagan till lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall, vilket innebar att protokollet om Europeiska gemenskapernas immunitet och privilegier ska tillämpas på den administrativa direktören och på personal som är anställd av Eurojust. Åklagarmyndigheten har i sin författningssamling lämnat närmare föreskrifter om Eurojustsamarbetet.¹ De förslag på kort sikt som

¹ ÅFS 2007:12

kommissionen lägger i meddelandet om ökade befogenheter för de nationella medlemmarna torde inte föranleda något lagstiftningsbehov. När det gäller de mer långsiktiga förslagen om ökade befogenheter är det i avvaktan på mer preciserade förslag från kommissionen för tidigt att nu bedöma eventuellt lagstiftningsbehov.

1.3 Budgetära konsekvenser

Det är i dagsläget inte möjligt att bedöma vilka budgetära konsekvenser förslaget kan få. Eventuella budgetära konsekvenser, såväl nationella som inom EU, bör dock finansieras genom omprioriteringar inom befintlig budgetram.

2 Ståndpunkter

2.1 Svensk ståndpunkt

Eurojust, som tillkommit på initiativ av bl.a. Sverige, är en väl fungerande myndighet som har en mycket viktig roll i bekämpandet av grov och ofta organiserad internationell brottslighet. Det finns dock utrymme för att ytterligare effektivisera Eurojustsamarbetet. Sverige bör därför aktivt delta i det reformarbete beträffande Eurojust som nu påbörjas. Sverige ser positivt på kommissionens meddelande och anser att det är ett välkommet och värdefullt bidrag till en fortsatt diskussion.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Det finns inga kända ståndpunkter från medlemsstaterna.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Parlamentet har ännu inte angett någon ståndpunkt.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Förslaget har inte remitterats.

3 Övrigt

3.1 Fortsatt behandling av ärendet

Enligt det portugisiska ordförandeskapets agenda ska kommissionens meddelande behandlas av RIF-rådet den 6-7 december 2007, varvid rådet föreslås fatta rådsslutsatser beträffande meddelandet.

3.2 Rättslig grund och beslutsförfarande

2007/08:FPM33

Vid inrättandet av Eurojust angavs i Eurojustbeslutet som rättslig grund artiklarna 31 och 34.2 c i EU-fördraget. I det reviderade unionsfördraget, artikel 69 h, ges en ny rättslig grund för Eurojustsamarbetet.

3.3 Fackuttryck/termer